

Minder vlinders, nauwelijk

Iedereen die wat langer vlinders kijkt, ziet veranderingen in onze dagvlinderfauna. Het tweekleurig hooibeestje ging, het scheefbloemwitje kwam. En sommige soorten zijn nu veel minder talrijk dan vroeger (argusvlinder, hooibeestje en andere), en enkele soorten zijn juist nu talrijker (bijvoorbeeld koninginnenpage en grote weerschijnvlinder). Hoe veranderde het aantal vlinders en het aantal soorten op de routes van het meetnet vlinders?

Tekst: Sinds 1990 worden dagvlinders geteld in het meetnet vlinders. Omdat tellers proberen om iedere week hun vaste route op dezelfde manier te tellen, kunnen we deze tellingen gebruiken om te kijken naar veranderingen in het aantal soorten en het aantal vlinders. Wel moeten we rekening houden met de routelengte: op lange routes kun je nu eenmaal meer vlinders tegenkomen dan op korte routes. Omdat niet alle routes elk jaar in alle weken geteld zijn – het regent tenslotte weleens, of de teller is op vakantie of moet naar de verjaardag van oma als juist de zon schijnt – schatten we voor elke route de aantallen in ontbrekende weken bij. We berekenen hier dus het aantal vlinders dat geteld zou zijn als iedere week een route van 1000 meter lang geteld zou zijn.

Chris van Swaay
De Vlinderstichting
& Martin Poot
CBS

Vervolgens verdelen we de routes in vier groepen:

- Routes op een plek die nu een Natura 2000-gebied is.
- Routes op een plek die nu in het Natuurnetwerk Nederland ligt (NNN), maar buiten de Natura 2000-gebieden.
- Routes die nu in de bebouwde kom liggen.
- Overige routes in het Nederlandse platteland. Deze liggen vooral op bermen van (spoor)wegen.

Zoals verwacht worden de meeste soorten gezien in Natura 2000-gebieden, gevolgd door de overige natuurgebieden en platteland. In de bebouwde kom worden de minste vlindersoorten gezien (figuur 1). Er zijn wel veranderingen (in de bebouwde kom nam het aantal soorten iets toe, in de overige gebieden iets af), maar de verschillen zijn niet significant. Je kan het je nu niet (meer) voorstellen, maar in 1990 verschilde de dichtheid van vlinders in bermen in het platteland weinig met de dichtheid in natuurgebieden. Er zaten in die bermen weliswaar minder soorten, maar die zaten er soms wel in hoge dichtheden. In sommige bermen kon het wemelen van de zwartsprietdikkopjes, witjes en diverse soorten zandoogjes. In de bebouwde kom werden wel veel minder vlinders geteld.

In de bebouwde kom is het aantal vlinders over de laatste 30 jaar min of meer gelijk gebleven, maar in de drie overige groepen van routes is het aantal vlinders fors gedaald, het meest op het platteland. Daar is het aantal vlinders inmiddels nog maar weinig hoger dan in de bebouwde kom. Al eerder werd geconstateerd dat met name buiten natuurgebieden het aantal vlinders fors achteruitgaat (of is gegaan). Zo zagen

Chris van Swaay

De grote weerschijnvlinder is nu talrijker dan vroeger.

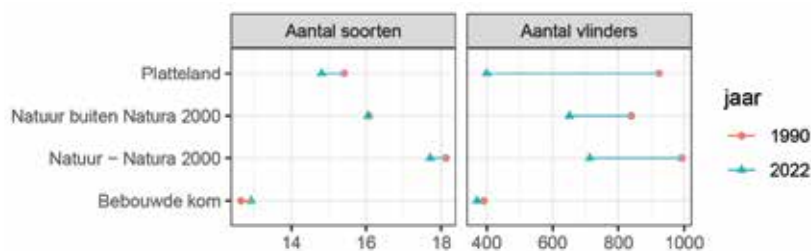
s minder soorten

Bouwman et al. (2004) vooral veel minder vlinders in wegbermen in Zuidwest-Drenthe van 1992 naar 2002, terwijl het verschil in natuurgebieden veel minder was.

Niet vreemd

Bij de interpretatie moeten we ons realiseren dat er in 1990 nog helemaal geen Natura 2000-netwerk was. Al waren het toen ook vast al de beste natuurgebieden. Ook zullen sommige routes die destijds op het platteland lagen, nu in de bebouwde kom liggen. Veel tellers zullen zich herkennen in deze achteruitgang. Het aantal vlinders wordt natuurlijk gedomineerd door de talrijke soorten, de zeldzame soorten dragen meestal maar weinig bij. Deze achteruitgang is dus wat we buiten zien, en is in lijn met de langjarige trend nog veel verder terug in de tijd (Van Strien et al., 2019) en de geconstateerde achteruitgang in de biomassa insecten zoals gerapporteerd door Hallmann et al. (2018). Het is niet vreemd dat het aantal vlinders in natuurgebieden achteruitgaat. Veel natuurgebieden zijn klein, liggen geïsoleerd en hebben door grondwaterstandsverlaging en stikstofdepositie veel last van hun omgeving. We zien dat nu dus terug in een daling van het totaal aantal vlinders.

Ondanks de achteruitgang in aantal vlinders is het aantal soorten maar weinig afgenomen. Veel soorten zijn er dus nog wel, of in sommige gevallen zijn soorten vervangen door klimaatopportunisten. Een herstel van de kwaliteit van de natuurgebieden en

Figuur 1. Aantal soorten en vlinders in 1990 en 2022 voor de vier deelgebieden, omgerekend naar een route van 1000m lang die elke week geteld is.

bermen (bijvoorbeeld door een daling van de stikstofdepositie) en extra aandacht voor het beheer (bijvoorbeeld door het toepassen van de Kleurkeurmaatregelen) kan weer leiden tot meer vlinders.

Literatuur

- Bouwman, J.H.; Ketelaar, R. & Popken, R. (2004): Tien jaar natuurontwikkeling op het Mantingerveld : wat levert het op voor dagvlinders, libellen en sprinkhanen? - De Levende Natuur 105 (2), 55-59.
- Hallmann, C.A.; Sorg, M.; Jongejans, E.; Siepel, H.; Hofland, N.; Schwan, H.; Stenmans, W.; Müller, A.; Sumser, H.; Hörrén, T.; Goulson, D. & Kroon, H. de (2017): More than 75 percent decline over 27 years in total flying insect biomass in protected areas. PLoS ONE 12 (10), [1-21].
- Strien A.J. van, C.A.M. van Swaay, W.T.F.H. van Strien-van Liempt, M.J.M. Poot & M.F. WallisDeVries (2019). Over a century of data reveal more than 80% decline in butterflies in the Netherlands. Biological Conservation 234: 116-122.

Henk Bosma

In de bermen kon het vroeger wemelen van de zwartsprietdikkopjes.